

DA DEN EVIGE TOER BLE GULLGUTT

Av Steinar Åge Brenden

Vi skriver 3. september 2008. Utenfor vinduene begynner høstmørket å komme tidligere om kveldene. Dette minner oss på at en ny skøytesesong også rykker oss nærmere. I kveld ringer vi til en av våre store profiler på skøytebanen på 1950- og tidlig 1960 – tall, Roald Aas. Tiden er kommet til å belyse 1500 – meteren i Squaw Valley, løpet som Roald fremfor alt blir husket for. Like etter har vi den tidligere gullvinneren på tråden.

Det sies at du skulle hatt denne gullmedaljen alt i 1952?

”Ja mange sier jo det. Saken var den at værprognosene for denne dagen på Bislett var gode. Derfor valgte jeg 2.pulje og trakk til slutt 9.par. Da Hjallis startet i 1.par var det oppholdsvær. Men minuttene gikk og dag jeg startet falt snøfillene tett. Jeg gikk i mål 1.2 sekunder bak Hjalmar og 1 sekund bak van der Voort. Dette holdt til bronse, som naturligvis varmet. Om det kunne blitt en gullmedalje får vi aldri vite. Men mange mener jo at gullmedaljen så klart hadde vært innenfor rekkevidde,” sier Roald.

Hva skjedde i Missurina 4 år senere?

” Ved den anledning var jeg nok ikke helt i toppform.”

Egentlig var du vel en typisk allrounder?

”Ja jeg var jo det. Dette viser alle de gode plasseringene i NM, men også i EM og VM. Jeg ble norgesmester på Hamar i 1956. Og jeg hadde bronse i EM både i 1957 og 1960. Dessuten bronse i VM i 1958.”

Men du var jo 1500 meterspesialist?

”Ja, jeg likte rett og slett denne distansen.” Vi kan jo også huske at 1500 meteren ble kalt for nøkkeldistansen. Sikkert med full rett. Vi kan nemlig notere, den som vinner 1500 meteren blir enten mester i sammendraget eller får en topplisering. At Roald Aas behersket distansen til fingerspissene, viser hans mange distanseseire, ikke minst i NM, på distansen.

I 1960 var Roald Aas uten tvil godt forberedt for olympiaden som stundet til. Under EM på Bislett blir det som sagt bronse. På spesialdistansen er han også på 3.plass. VM går i Davos. Der er nordmennene helt utenfor. Boris Stenin blir mester etter å ha satt konkurrenten sjakk matt på 1500 meteren. Men Roald Aas har 4.plass på spesialdistansen, bare slått av Stenin, Kouprianoff og Grisjin.

Et av de få norske lyspunkt i mesterskapet. Dernest setter løperen seg på flyet med retning for California..... Der skal de 8.olympiske vinterleker gå av stabelen.

Squaw Valley lå i Sierra Nevada fjellkjeden. Ikke langt fra byene Reno og Sacramento. Skøytebanen var en høyfjellsbane, den kunne by på både godt og vondt. Opplagte problemer var dette med vind og temperatursvingninger. Isen kunne bli bløt når sola varmet den opp utover dagen.

Hadde du noen form for problemer med høyden, Squaw Valley lå jo omtrent 2000 meter over havet?
”Nei jeg hadde ingen problemer. Vi lå i en akklimatiseringsperiode på ca. 14 dager. Jeg fulgte alle de råd og anvisninger jeg hadde fått av idrettslegen dr. Birger Tvedt. Det fungerte helt fint”

Fredag den 26.februar 1960 var den store dagen kommet. Forholdene var langt fra ideelle. Det blåste og vinden var noe ujevn, den kom i kast.

I et tidlig par får finnen Jokinen notert 2.12.0. Han har gode forhold. Deretter kommer den store favoritten, russeren Boris Stenin, 1500 meterspesialist og nybakt verdensmester. Startskuddet smeller, russeren legger i vei. Åpningen er så god som 27, deretter følger 32 og 34. Siste runde begynner. den skal bli lang for Stenin, han må helt opp i 38. Klokkene stopper til slutt på 2.11.5. Kan dette være godt nok om vi sammenligner med den nokså ubeskrevne Jokinen? Det svake punkt i Stenins løp er avslutningen. Dette bekrefter en ting, Stenin har en del problemer med høyden.

Så kommer Roald Aas, akkurat som i 1952 i Oslo har han trukket 9.par. Parkamerat er ingen ringere enn Juhani Järvinen, finsk verdensrekordholder på distansen. Han løp på fenomenale 2.06.3 under prøvelekene her året før. Men hva kunne han greie nå?

Hadde du noe respekt for Järvinen?

”Nei jeg hadde ingen respekt. Jeg hadde en merkelig egenskap, hver gang jeg stod på en startstrek følte jeg meg sikker på å vinne! Slik var det også i Squaw Valley denne februardagen.”

Hvordan var det med vinden?

”Ja det var kraftig vind som kom i byger. Jeg tok hensyn til dette. Jeg holdt med vilje noe igjen på de første rundene. Dermed fikk jeg nok krefter å sette inn mot slutten av løpet.”

Roald Aas og Juhani Järvinen legger i vei. Roald har valgt et skjema til 2.12. Han åpner med 28 på de første 300 meter, sekundet bak Stenin. Neste runde går på 32, samme som Stenin. Järvinen er ikke så langt etter i begynnelsen. Tredjerunden går så på 35, dermed er Roald to etter Stenin. Men det er

nå det skjer. På et filmopptak kan vi se at Roald får ei kraftig vindkule, han får nesten problemer med å gå inn i svingen. Men Roald kjemper og har krefter igjen. Stenin møtte noe av veggen her. Nordmannen kommer ut av siste sving med stor fart og feier unna oppløpssiden nærmest i sprinttempo. Runden går på 35, samme som forrige runde. Stenin er klart slått med 3 sekunder på sisterunden. Roald Aas får tiden 2.10.4, tidenes raskeste 1500 meter av en nordmann. Järvinen taper mye på sisterunden, han kommer inn på 2.13.1. Altså har vi en nordmann i teten. Det at Stenin slås tyder på en topplasing, kanskje gull?

Hva gjorde du etter løpet? Ville du se på Grisjin som kom i 13.par?

”Nei da jeg var ferdig med løpet, forlot jeg banen og gikk til leiren der vi bodde. Der stulla jeg og stelte litt med ulike ting. Slappet av, prøvde å ikke tenke på det som nå skjedde på banen.”

Ja hvordan gikk det så med Grisjins løp? Han åpner i et svimlende tempo, 26 ved 300 meter. Så går andrerunden på 32, tredjerunden på 34. En runde før mål ligger han tre sekunder foran Aas. Han virker ikke å stivne så mye som vanlig heller. Norske ledere rister på hodet, er nesten resignerte, de tror russeren vil greie det nok en gang. Men klokka går, meterne frem mot målstreken blir lange, til slutt skjærer han over streken. Alle ser på tavla, på klokkene. Der står tallene 2.10.4. Likt med Roald Aas! Grisjin ble slått med tre sekunder på sisterunden.

Hva opplevde du da du endelig kom tilbake til arenaen?

”Da jeg kom ned på banen igjen opplevde jeg helt fantastiske ting. Jeg skjønnte det måtte være noe stort, for alle kom og kastet seg rundt halsen min. Gullet var altså et faktum. Gratulasjoner i lange baner, tårene rant Og det beste av alt, det så ut til at alle unte meg seieren av hele hjertet. Det er så velfortjent Roald, var omkvedet. Det at gullmedaljen måtte deles med Grisjin var også helt greit.”

Hvem var det egentlig du fryktet mest før denne konkurransen?

”Boris Stenin var favoritt, ingen tvil om det.”

Hva betydde gullmedaljen egentlig?

”Den betydde rett og slett alt,” svarer Roald Aas enkelt.

Vi kan jo tilføye, dette var det verdigste punktum en lang skøytekarriere kunne få. Roald Aas var også en allsidig idrettsmann. I 1956 ble han i tillegg til norgesmester på skøyter også tre ganger norgesmester på sykkel. For dette vanket det Egebergs ærespris. Han la skøytene på hylla i 1961. Deretter ble han trener i sin egen klubb OSK i noen år.

I dag er olympiamesteren 80 år. Men tro ikke at han har sluttet å tenke på skøyter. Tvert om, han har i noen år vært formann for ”Morgendagens skøyte – ess”. Andre aktivister i denne foreningen er Hjallis, Kuppern, Sten Stensen og Fred Anton Maier, bare for å ha nevnt noen. Her jaktes det på talenter og samles inn penger for å frembringe nye stjerner. ”Vi har til sammen fått inn om lag 1 million kroner,” forteller Roald Aas.

Vi nærmer oss raskt en ny skøytesesong. Kanskje vi allerede da får bekreftelsen på at arbeidet som er nedlagt i ”Morgendagens skøyte – ess” vil bære frukter. Uansett, med slike ildsjeler som Roald Aas kan norsk skøytesport se fremtiden lyst i møte!

La oss unne oss enda en gang å se på resultatene fra 1500 meteren i Squaw Valley, indianerkonenes dal:

1. Roald Aas, Norge	2.10.4
1. Jevgenij Grisjin, Sovjet	2.10.4
3. Boris Stenin, Sovjet	2.11.5
4. Jouko Jokinen, Finland	2.12.0
5. Per Olof Brogren, Sverige	2.13.1
5. Juhani Järvinen, Finland	2.13.1

(En tredje løper, Toivo Salonen, Finland hadde også 2.13.1, men ble dømt etter Brogren og kom derfor på 7.plass.)

Roald Aas går i mål foran Järvinen og tar olympisk gull på 1500 meter.